

напуштене куће у песми *Усред дана...* Бајић се не приклања ниједном од два обрасца ратне лирике познату нам из наше баштине - ни патетичним сликама рата те патетичном слављењу национа и његове прошлости, нити пак идеолошком дискурсу који би служио одређеној политици. Ово је поезија која промишља егзистенцију, приступа јој на модеран, ироничан начин, а теме и мотиви везани за историјске не/прилике само су оквир, стицај околности у којима се живот, сам повод певања, одвија. Стога су мотиви везани за рат неизбежан фон, али не и занемарљив узрочник расположења и осећања лирског субјекта. Карактеристична је у том погледу песма *Подизања*, сведочанство да се пред одбраном голе егзистенције потискују све друге димензије човековог бића и он се своди само на један, први, исконски нагон опстанка.

Дом, она башларовска кућа бића, постаје чест мотив ових песама прерастајући у симбол двојке значењске носивости. Једним својим аспектом протеже се у прошлости и означава оно што се изгубило добијајући смисао нематеријалности и нестварности. Са друге стране, његово семантичко поље задире у сферу жудње, у жеље за другачијим животом добијајући исти смисао. Конкретан појам дома прераста у апстрактан симбол и заступа исте такве вредности - не тежњу ка материјалном благостању, већ испуњену егзистенцију достојну човека, који се неће оголити и свести само на једну димензију. На тој тачки Бајићева песма о егзистенцији поприма етички призив, али се у виду тенденциозног моралисања, већ ненаметљивог имлицитног захтева за хуманијим постојањем.

Други циклус, *Смиривање немира*, у целини уноси и један нови аспект. Уместо непосредности животних збивања која су се у првом циклусу пробијала на површину тема и мотива, приметније је веће усмерење на осећања и стања лирског субјекта. Опиљивост претходног круга поприма јасније апстрактан вид, па и оно што покреће немир и страх у човеку добија општији смисао, значење зла које влада светом. Насупрот њему, песма *Под звоником* призива позитивне снаге у човеку, оличене маштом, али је принуђен да призна како су оне немоћне и збуњене. Зло се непосредно не именује, па пораз свих вредности до којих се држи има и шире, судбинске размере. Не чуди стога што чежња за љубављу добија важно место у овом циклусу. Једнако традиционално али и као последица слике света ове збирке, љубав је поистовећена са вером у обнављању, у стварање новог света.

Завршни циклус *Шуме ће преко прагова у наше домове* на сугерише, како то наслов обећава, пројекцију будућности. Наслов је стих из песме *Говорио је ђед*, па перспектива која се овим циклусом отвара спаја два времена, настоји да осмисли оно што долази на највишим идеалима минулог и на том укрштају конституише свест лирског субјекта. Но он није склон илузијама, свестан непомирљивости садашњице са вредностима прошлости. Нека врста синтезе коју овај циклус остварује компилујући особине прва два има и своју особеност. Он учи мудрости умрања. Слушајући ђеда, он умеће мирења са природом која, јача од човека, није лишена разарања, али зато није ускраћена ни за тренутке стварања. Мудрост умрања, оличена и стиховима:

“цјелини би да се вратим”

(*Све што више старим*)

невесела је завршница збирке. Овај трпки науц напрецизнији је портрет судбине човек, најмање и највише што свет има да му понуди. Милошу Бајићу би нешто већа изражајна снага добродошла, али он поседује и једну ванредну врлину. Написати целу књигу посвећену једној теми и утемељити је на једном кључном симболу, а избећи монотонију и понављања знак је креативне снаге која нам каже да од овог песника тек можемо очекивати лепа изненађења.

Борис Лазић, ОД ПОСРНУЋА ДО ОКЕАНИЈЕ

(*Посрнуће*, *Океанија*, Књижевно друштво Свети Сава, Београд, 1994. односно 1997. године)

Невероватан је напор билингвалног песника да ствара поезију - тежина је то уједно да се премосте границе матерњег језика, који је у случају Бориса Лазића српски и да се продре у суштину мисли оног другог, патерњег, који је у случају овог песника француски. Борба је то између аниме и логоса, два различита лингвистичка и семантичка система који се сједињују и кроз синтезу осмишљавају поетско биће, које ствара "говор тугом и сневашем".

У својој првој збирци "Посрнуће" Лазић нам назначавачу пун који следи кроз најновију збирку "Океанију": кроз говор и логос песник трага, попут витеза који креће за светим гралом, за суштином света, суштином духа испреметаног у беспућу. На том свом путу он се дружи са арханђелима, демонима, палим анђелима (овде читај "песницима"); он сажима језик попут Шимића и Настасијевића, он испитује тајне науке о поезици, враћа се великим западно-европским модернистима попут Малармеа и Јејтса, истражује разлику између Играча и Игре (ње нема!) и минималистички, Крилију слично размишља о постојању једне обичне људске боре у оквиру свемира. Крај Лазићево прве збирке "Посрнуће" представља епифанију потражи за собом, за Богом - за оним поетским "ја" које се рембоовски вине међу звезде, ваља у прабини и метафизички повраћа у блату свакодневног да би се још чистије поново обрело међу звездама, или у самоћи манастира, попут Његоша кога је Лазић са толико мајсторства превео на француски.

"Посрнуће" завршава стиховима "И свеједно/скрхасмо се/ Нагли, нагло./суновратно-/ И чему сад помињат/Оно/за чим се ми/Повинусмо?" Међутим, трагање за тим "онима", именовањем-постојањем у најужем постмодерном трајању тог појма, Лазић наставља у збирци "Океанија" коју, не случајно, Лазић отвара цитатом Радета Драинца: "У дну мене бескрајном дубином океан раздваја два света". Иако седам делова обједињују збирку у поетску целину, пажљиви читалац може да уочи да су делови збирке суштински подељени океаном-водом која заувек спаја и раздваја два света - онај женски, милозвучан, сањалачки, свет матерњег му српског, и свет мушког картезијанског логоса, импресионистичке палете Монеа или Рембоа, Бодлера и лотреа-мона који, на пример, налазимо у другом - хоћемо ли рећи? - прозном певању: "Данас је сунце загрејало топлотом каква ће да се памти и за којом ће се чезнути кроз читаву јесен и зиму. Волим такву дивну, једноставну и јасну, плавет неба.../ Дечак сам. Љубим. Стојим сред једне пољане. У Француској сам, негде, *dans les landes*, у близини Ла Рошела. Негде, далеко на Југу. Дечак сам и љубим."

Ови редови као да долазе од Шатобријана, или пак, Флобера који се буди. Да би ускоро били смењени словенским начином Лазићевог мишљења кога непрестано прожима картезијанско искуство: "Коралом /окружен/ зеленкаста/ звезђа/ Душом/ меком/раба/Младог/пијаног./словенског// Ја прилазих/нез-нан/Њима". Најзанимљивија је у Лазићевој поезији његова свест о језику, она билингвална синтетизација појма која одводи реч до њене суштине: када се промишља стварност на два језика, обавезно се долази до језгра појма, до његове квинтесенције. У том смислу, његова реч је језгровита, раздешена симбола, јер је приближена значењу по себи - она добија на јачини коју Лазић постиже на уштрб стила, често канонског и научног у средини која није богата његовом разноликошћу јер га не поседује у свакодневној употреби. Рекли бисмо ево песника који је писао француским стилем размишљајући о суштини света на српском! Нешто о чему су велики надреалисти попут Матића и Ристића сањали годинама, али им је Лазићев патерњи језик заувек измицао. И наравно, песник који пише на српском у дубини француског Југа крајем деведесетих, плови такође реком језичког дискурса коју су усмерили велики француски теоретичари друге половине овог века: Лазићева песма "Над Хартијом" броји само два стиха: "Повијен./А сневам". Можда ће они неком зазвучати чудно - међутим, савим је извесно да би и Пјер Алфери, савремени француски песник и Деридин син, могао да напише нешто слично. То јест, на матерњем му, француском, иако би му семантичка раван сањарења, измакла.